

ЛЕБЕДИК Леся Вікторівна

д.пед.н., проф., Полтавський національний педагогічний університет
ім. В.Г. Короленка (Україна, м. Полтава);

СТРЕЛЬНИКОВ Віктор Юрійович

д.пед.н., проф., Полтавська академія неперервної освіти
ім. М.В. Остроградського (Україна, м. Полтава);

МИСАН Костянтин Леонтійович

здобувач третього рівня вищої освіти, Державний заклад «Луганський
національний університет імені Тараса Шевченка» (Україна, м. Лубни)

**СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ
ПОЗАШКІЛЛЯ**

Сучасні соціокультурні трансформації українського суспільства, процеси європейської інтеграції та утвердження принципів демократичної держави актуалізують потребу у формуванні професійної толерантності педагогічних кадрів. Особливої ваги це питання набуває у сфері позашкільної освіти, яка функціонує як простір добровільної участі дітей та молоді, їх самореалізації й соціального становлення.

Соціальна політика держави у сфері освіти, визначена у Законі України «Про освіту», орієнтує освітній процес на принципи гуманізму, недискримінації, рівності прав і можливостей, що безпосередньо пов'язано з формуванням професійної толерантності майбутніх педагогів.

Професійна толерантність майбутнього педагога закладу позашкільної освіти є інтегративною особистісно-професійною якістю, яка виявляється у: повазі до гідності кожної дитини; прийнятті культурного, соціального, мовного й індивідуального різноманіття; здатності до ненасильницької комунікації; готовності працювати в умовах інклюзивного та мультикультурного середовища; умінні запобігати конфліктам та дискримінаційним проявам. У контексті позашкільної освіти толерантність має особливу специфіку, оскільки педагог взаємодіє з дітьми різного віку, соціального досвіду, рівня підготовки, часто – із представниками вразливих категорій.

Соціальна політика щодо формування професійної толерантності реалізується через: закріплення принципів недискримінації та рівного доступу до освіти, розвиток інклюзивної освіти, підтримку професійного розвитку педагогічних працівників, інтеграцію європейських стандартів прав людини в освітній процес. Державна стратегія гуманізації освіти передбачає формування у майбутніх педагогів світоглядних орієнтацій, заснованих на правах людини, соціальній справедливості та партнерстві, що підтверджують наші дослідження (К. Мисан, Л. Лебедик [1–3]; К. Мисан, В. Стрельников [4–5]).

Серед основних напрямів реалізації соціальної політики з цієї проблеми виокремимо такі: 1) освітній напрям – включення до програм підготовки

майбутніх педагогів дисциплін з педагогічної етики, міжкультурної комунікації, інклюзивної педагогіки; формування компетентностей ненасильницької взаємодії; використання інтерактивних методів навчання (дискусії, кейс-аналіз, тренінги толерантності); 2) психолого-педагогічний супровід – формування емпатії та рефлексивності, профілактика професійного вигорання як чинника нетолерантної поведінки; 3) соціально-партнерський напрям – співпраця закладів освіти з громадськими організаціями, участь майбутніх педагогів у соціальних та волонтерських проєктах, практика роботи в інклюзивному середовищі; 4) організаційно-управлінський напрям – створення безпечного освітнього середовища, запровадження політик нульової толерантності до дискримінації, моніторинг дотримання етичних стандартів у закладах позашкільля [1, с. 57–60; 2, с. 97–101; 3, с. 243–246].

У структурі професійної толерантності майбутнього педагога доцільно виокремити: когнітивний компонент – знання про права людини, культурне різноманіття, психологію конфлікту; ціннісно-мотиваційний компонент – гуманістичні переконання, орієнтація на партнерство; емоційно-регулятивний компонент – здатність до самоконтролю, емпатії; поведінковий компонент – навички конструктивної взаємодії [1, с. 57–60; 2, с. 97–101; 3, с. 243–246].

Особливостями формування толерантності саме у сфері позашкільля є: добровільність участі дітей; варіативність програм; творча спрямованість діяльності; неформальний стиль комунікації [2, с. 97–101; 3, с. 243–246; 4, с. 429–432; 5, с. 195–205]. У таких умовах педагог є не лише носієм знань, а й наставником, партнером, фасилітатором розвитку. Тому професійна толерантність стає не додатковою якістю, а базовою професійною компетентністю.

Отже, ефективна соціальна політика у сфері підготовки майбутніх педагогів позашкільля забезпечує: формування гуманістичної професійної ідентичності; готовність до роботи в інклюзивному та мультикультурному середовищі; зниження рівня професійних конфліктів; підвищення якості освітнього процесу; зміцнення соціальної згуртованості в дитячому і молодіжному середовищі [4, с. 429–432; 5, с. 195–205].

Таким чином, соціальна політика щодо формування професійної толерантності майбутніх педагогів закладів позашкільньої освіти є системним і багаторівневим процесом, що поєднує нормативно-правові, освітні, психологічні та управлінські механізми. Професійна толерантність є стратегічною умовою гуманізації позашкільньої освіти та важливим чинником розвитку демократичного суспільства. Її формування має здійснюватися комплексно – через зміст підготовки, організацію освітнього середовища та практичну діяльність майбутніх педагогів.

Список джерел інформації

1. Мисан К.Л., Лебедик Л.В. Професійна толерантність як інтегративна характеристика професійної діяльності майбутніх педагогів закладів позашкільньої освіти в умовах магістратури. Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку : тези доповідей II Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 листоп. 2023 р., м. Лубни). Полтава; Лубни; Миргород, 2023. 284 с. С. 57–60.

2. Мисан К.Л., Лебедик Л.В. Формування професійної толерантності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти засобами індивідуальної освітньої траєкторії. Філософія освіти в умовах сучасних викликів: цінності, стратегії, інноваційні практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., присвяченої Всесвітньому дню філософії (Полтава, 20 листоп. 2024 р.) / упоряд. : Т.О. Бондар, В.Ю. Стрельніков, Н.П. Шаповалова. Полтава : ПАНУ, 2024. 209 с. С. 97–101.

3. Мисан К.Л., Лебедик Л.В. Формування професійної толерантності як інтегративної характеристики професійної діяльності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти. Вдосконалення позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій : матеріали I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 19 берез. 2024 р.). За заг. ред. Т.С. Плачинди. Кропивницький : ПП «Поліум», 2024. 290 с. С. 243–246.

4. Мисан К., Стрельніков В. Сучасні стратегії формування професійної толерантності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури. Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи : збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнар. участю. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Т. 2. 728 с. С. 429–432.

5. Мисан К.Л., Стрельніков В.Ю. Теоретичні основи формування професійної толерантності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в умовах магістратури. *Moderní aspekty vědy: LIII. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika, Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2025. P. 195–205.*

ЛЕБЕДИК Леся Вікторівна

д.пед.н., проф., Полтавський національний педагогічний університет
ім. В.Г. Короленка (Україна, м. Полтава);

СТРЕЛЬНИКОВ Віктор Юрійович

д.пед.н., проф., Полтавська академія неперервної освіти
ім. М.В. Остроградського (Україна, м. Полтава);

МІСЬКО Вадим Володимирович

здобувач третього рівня вищої освіти, Державний заклад «Луганський
національний університет імені Тараса Шевченка» (Україна, м. Лубни)

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЩОДО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЛЯ

Цифрова трансформація суспільства, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та розширення онлайн-освітніх практик суттєво змінюють вимоги до професійної підготовки педагогічних кадрів. У цих умовах інформаційна компетентність стає не лише інструментальною навичкою, а стратегічним ресурсом професійної діяльності майбутнього педагога закладу